

Výsledky 4-letého sledování po neoadjuvantní chemoradioterapii s kapecitabinem u lokálně pokročilého adenokarcinomu rekta.

Kocák I., Kocáková I., Špelda S., Šlampa P., Šefr R., Garajová I, Vyzula R.

Masarykův onkologický ústav, Brno

Úvod

Česká republika zaujímá celosvětové prvenství v incidenci nádorů konečnicku. Moderní léčba spočívá v multidisciplinárním přístupu. V případě absence vzdálených metastáz je radikální operace stále nejdůležitějším způsobem léčby rektálního karcinomu. Cílem je dokonalé odstranění patrného nádoru (dosažení R0 resekce). Lokoregionální recidiva onemocnění a vzdálená diseminace vzniká zejména u pacientů s negativními prognostickými parametry jako jsou: extramurální penetrace nádoru, přítomnost metastáz v regionálních lymfatických uzlinách, nádory s nižším stupněm diferenciacie (grade), venózní nebo lymfatická invaze, nedostatečná vzdálenost resekční linie od tumoru.

Randomizované klinické studie prokázaly, že pooperační radioterapie (RT) a chemoterapie (CHT) s bolusovým nebo kontinuálním podáním 5-fluorouracilu (5-FU) u stadia II a III (pT3, T4 nebo pN+) vede k významnému snížení incidence lokálních recidiv, vzdálené diseminace a zlepšení přežití.

Na přelomu tisíciletí dochází k zásadní změně v léčebné strategii lokálně pokročilých karcinomů rekta zaváděním konkomi-tantní aplikace předoperační radioterapie s cytotoxickými látkami s cílem zvýšení procenta R0 resekcí a snížení počtu mutilujících abdominoperineálních resekcí konečnicku. V rámci klinických studií se vyhodnocuje radiosenzibilizační potenciál a tolerance různých cytostatik – UFT, raltitrexedu, irinotekanu a oxalipatinu. Nejčastěji používaným radiosenzibilizátorem v této indikaci však nadále zůstává 5-FU v bolusovém nebo kontinuálním podání. Chirurgický zákrok se doporučuje provést za 4-6 týdnů od ukončení neoadjuvantní kombinované léčby, kdy se plně projeví její účinek, odezní akutní změny po ozáření, ještě se neprojeví chronické změny normálních tkání po ozáření a dochází k maximální regresi nádoru.

KOLOREKTÁLNÍ KARCINOM**Materiál a metody**

Na našem pracovišti zařazení neoadjuvantní chemoradioterapie do léčebného algoritmu lokálně pokročilého karcinomu konečnicku vycházelo ze snahy o zvýšení počtu kurativních (R0) resekcí a zvýšení počtu sfinkter šetřících operací zmenšením primárního nádoru. Jako radiosenzitizér, s prokázaným příznivým bezpečnostním profilem, byl zvolen kapecitabin (XELODAr) preferenčně aktivovaný na 5-FU v nádoru enzymem thymidin fosforyláza (TP).

Primárním cílem naší práce bylo vyhodnocení míry patologických kompletních remisí (pCR), sekundárním cílem pak vyhodnocení efektivity režimu (objektivní odpovědi), stanovení počtu sfinkter šetřících operací a vyhodnocení toxicity konkomitantní léčby. V rámci dlouhodobého sledování pak vyhodnocení celkového přežití, frekvence lokálních recidiv a vzdálených metastáz. Monitorování biomarkerů fluoropyrimidinového metabolismu (TP, DPD, TS) v nádoru a v okolní intaktní sliznici v průběhu konkomitantní léčby mělo zhodnotit, zda dochází ke změnám jejich aktivity a zda mohou do budoucnosti posloužit jako prediktivní ukazatelé odpovědi nádoru na podávaný kapecitabin.

Vstupní kritéria zařazení do léčebného protokolu:

- histologicky verifikovaný adenokarcinom rekta
- lokálně pokročilé onemocnění (podle rektální endosonografie klinické stadium cT3, cT4, event. N+, případně fixovaný, primárně inoperabilní nádor)
- vyloučení vzdálené diseminace
- věk 18-75 let
- ECOG performance status: 0-2
- normální hematologické a biochemické parametry
- předpoklad spolupráce pacienta
- podpis informovaného souhlasu

Léčebné schéma*předoperační chemoradioterapie*

Kapecitabin byl podáván v dávce 825 mg/m² dvakrát denně, přičemž první dávka 2 hodiny před radioterapií, druhá dávka za 12 hodin po dávce první, kontinuálně po celou dobu RT, 38 dnů. Radioterapie byla aplikována standardní frakcionací 5x1,8 Gy/týden do dávky 45 Gy na oblast malé pánve. Pak následovalo doozáření objemu nádoru 3x1,8 Gy do celkové dávky 50,4 Gy. Přibližná doba celkové RT byla 5,5 týdne.

chirurgický zákrok

Byl prováděn za 4-6 týdnů od ukončení neoadjuvantní kombinované léčby.

adjuvantní chemoterapie

Byla indikována v případě průkazu ypT3-4 nebo ypN+. Léčba se skládala z podání 4 cyklů kapecitabinu (XELODAr) v dávce 1250 mg/m² 2x denně, den 1-14, interval 21 dnů.

Charakteristika pacientů a léčebné výsledky

- Do protokolu klinického sledování bylo od října 2001 do prosince 2004 zařazeno 77 pacientů, medián věku 59 let (rozmezí 33-76). Bližší charakteristika souboru je uvedena v tabulce č. 1.
- Radikální chirurgický výkon byl proveden u 74 pacientů (97%). 2 pacienti s klinicky verifikovanou kompletní remisí nádoru nebyli operováni a jsou dosud bez známk relapsu onemocnění.
- Radikální chirurgický zákrok (R0 resekce) byl proveden u 71 pacientů (96%), neradikální operaci podstoupili 3 pacienti. U jedné pacientky pro komorbidity byla provedena jen lokální excize tumoru, u dvou pacientů byl patologem popsán v resekatu pozitivní resekcí okraj.

Tabulka č. 1: Charakteristika pacientů, výsledky 4-letého sledování

Parametr	Počet pacientů, N		%
Muži/Ženy	56/21		73/27
Medián věku, roky (rozmezí)		59 (33-76)	
Pacienti po operaci tumoru, N	74		97
Medián sledování, měsíce, (rozmezí)		48 (28-71)	
Výskyt recidiv			
Lokální recidivy	3		4
Vzdálené metastázy	16		21
Duplicitní nádory	2		4
Medián TTP, měsíce (rozmezí)		21 (8-58)	
Počet úmrtí, příčiny:	7		9
Relaps nádoru	5		6
Chirurgická komplikace	1		1
Infarkt myokardu	1		1
Přežití, (rozmezí, měsíce)		16-35	

KOLOREKTÁLNÍ KARCINOM

- U 13 pacientů (18%) byla po chemoradioterapii konstatována patologická kompletní remise (pCR), mikroskopické reziduum nádoru s přítomností ojedinělé viabilní nádorové buňky (ypR1) bylo popsáno u 10 pacientů (14%).
- Adjuvantní chemoterapie byla podávána 27 nemocným (36%) s nádorem ypT3-4 nebo ypN+.
- Toxicita byla přijatelná. Grade 3 nebo 4 leukopenie se vyskytla u 2 pacientů (3%), neutropenie u 3 (4%), trombocytopenie u 1 (1%) a anemie u 1 léčeného (1%). V souboru nebyl zaznamenán u žádného pacienta hand-foot syndrom stupně 3 nebo 4. Průjem byl u 3 pacientů (4%), radiační dermatitida u 9 pacientů (12%).
- Z celkového počtu zařazených pacientů dosud zemřelo 7 osob (9%). 5 pacientů (6%) v souvislosti s relapsem onkologického onemocnění, 1 pacient v pooperačním období pro komplikace související s chirurgickou léčbou, 1 pacient pro infarkt myokardu.
- Při mediánu sledování 48 měsíců (rozmezí 28-71 měsíců) žije 93% pacientů.
- Lokální relaps se vyskytl u 3 pacientů (4%), vzdálené metastázy u 16 pacientů (21%).
- Medián času do progresu byl 21 měsíců (rozmezí 8-58 měsíců).

Závěr

V naší práci jsme prokázali, že kapecitabin v neoadjuvantním podání s radioterapií u pacientů s lokálně pokročilým karcinomem rekta má příznivý bezpečnostní profil. Tato kombinace prokázala vysoké procento patologických kompletních remisí a sfinkter šetřících operací rekta. Při mediánu sledování 48 měsíců byla prokázána nízká incidence lokálních recidiv (4%) a vzdálených metastáz (21%).

Tato data jsou konzistentní s daty studie CAO/ARO/AIO-94, která prokázala superioritu neoadjuvantní chemoradioterapie v porovnání s adjuvantní kombinovanou léčbou.

Retrospektivní analýza 542 pacientů léčených v neoadjuvantní indikaci pro pokročilý karcinom rekta konkomitantní radioterapií s kontinuálním 5-FU nebo kapecitabinem prokázala vyšší terapeutický účinek a lepší bezpečnostní profil pro kapecitabin.

Publikované studie fáze I/II s neoadjuvantní radioterapií v kombinaci s kapecitabinem prokázaly obdobné výsledky jako námi uváděná data. Léčba byla obecně velice dobře pacienty tolerována, nebyla dokumentována toxicita G4. Procento pCR se pohybovalo v rozmezí 9-24%.

Předoperační chemoradioterapie vytváří příznivější podmínky pro svěrač šetřící radikální chirurgický výkon i při nížce uložených, lokálně pokročilých karcinomech konečníku s dobrými funkčními výsledky.

Vysoká protinádorová účinnost kapecitabinu a příznivý bezpečnostní profil představuje potenciál pro nahrazení dosud standardně užívaného radiosenzitizéru 5-FU v indikaci předoperační chemoradioterapie u lokálně pokročilého Ca rekta. (1-6)

Literatura

1. Lin EH, Skibber J, Delcos M, Eng C, Christopher C, Brown T et al (2005) A phase II study of capecitabine and concomitant boost radiotherapy (XRT) in patients (pts) with locally advanced rectal cancer (LARC). Proc Am Soc Clin Oncol 23:26(Abstract 3593)
2. Kocakova I, Svoboda M, Klocova K et al (2004) Combined therapy of locally advanced rectal adenocarcinoma with capecitabine and concurrent radiotherapy. Proc Am Soc Clin Oncol 23:299(Abstract 3720)
3. De Paoli A, Chiara S, Luppi G et al (2004) A phase II study of capecitabine (CAP) and pre-operative radiation therapy (RT) in resectable, locally advanced rectal cancer (LARC). Proc Am Soc Clin Oncol 23:255(Abstract 3540)
4. Veerasarn V, Phromratanapongse P, Lorvidhaya V et al (2004) Preoperative capecitabine (X) chemoradiation is effective and well tolerated in patients (pts) with locally advanced rectal cancer (LARC): findings from a phase I dose escalation study. In: Proc ESTRO (Abstr 610)
5. Maricela A, Minea L et al (2006) Concomitant capecitabine and radiotherapy for elderly patients with rectal cancer. In: Proc Am Soc Clin Oncol Gastrointestinal Cancers Symposium (Abstract 357)
6. Marsh RD, Larson B et al (2006) phase II trial of neo-adjuvant capecitabine combined with hyperfractionated accelerated radiation therapy in locally advanced rectal cancer. Proc Am Soc Clin Oncol Gastrointestinal Cancers Symposium (Abstract 355)

Práce byla podpořena grantem IGA MZ ČR NR/9076-4.